

A MAB FvB 13/2012. számú határozata

A Wesley János Lelkészképző Főiskola (a továbbiakban: Főiskola) rektora 2012. január 16-án kelt levelében felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a nemzeti erőforrás miniszterhez a Főiskola **Ökumenétheológiai, Társadalom- és Pásztoráldiakóniai Doktori Iskola (tudományág: hittudományok) létesítési** kérelme tárgyában készült – a MAB 2011/9/IX/8/2. számú nem támogató határozatával szemben. A NEFMI 2012. február 1-jén kelt és a MAB Titkársághoz 2012. február 8-án érkezett átiratában a MAB Felülvizsgálati Bizottságát (a továbbiakban: MAB FvB) kérte fel az ügyben újabb szakértői vélemény adására.

Szakértői vélemény

A szakértői véleményben *dőlt* betűvel szedjük a MAB eredeti, nem támogató határozatának megfelelő szövegrészét, álló betűvel a felülvizsgálati kérelem megfelelő szövegrészét, s **félkövérrel** az új szakértői vélemény szövegét.

A tervezett DI működésével kapcsolatos szervezeti kérdések

A MAB nem támogató határozatában megállapította: „*A képzési terv, a működési szabályzat, valamint a minőségbiztosítási terv lakonikus, hiányos, kidolgozatlan. A doktori iskola leírása és vizsgált dokumentumai összesen 16 oldal terjedelmű. 16 oldalban az összes oktatási, kutatási, szervezeti és minőségbiztosítási kérdést megfelelően szabályozni lehetetlen. A működési szabályzat nem tér ki a felvételi követelményekre, a pontos publikációs elvárásokra, a doktori cselekményre (azt a képzési terv hozza), és egyik dokumentum sem tartalmazza a bírálati folyamat szabályait. A szabályzat szakaszolása elengedhetetlen, hiszen ennek hiányában igen nehéz hivatkozni egyes rendelkezéseire.*”

A felülvizsgálati kérelem kiemeli, hogy a teljes dokumentum nem 16 oldal. A Főiskola véleménye szerint a személyi anyag a kérelem jelentősebb meghatározója, mint a tantervi háló vagy a tematikák.

A felvételi követelmények és eljárás szerepelnek. A publikációs követelmények pedig az ismert példákból indulnak ki, és a témavezető biztosítja bizonyos esetekben a lektorálás titkosságát.

A bírálati eljárás szabályai kifejtik, hogy az elnök törzstag, az egyik bíráló külső.

A szabályzat szakaszolását nem írja elő jogszabály.

A MAB FvB újabb szakértői véleménye egyetért a nem támogató határozat aggodalmaival. A személyi rész nem pótolhatja a részletes működési szabályokat és a világos eljárásrend kifejtését. A publikációs követelményekkel kapcsolatban a „titkos lektorálás” mint belső követelmény és ennek intézményi nyilatkozatokkal történő biztosítása aggályos. Egyrészt ez sokszor igen nagy belső feszültségeket vállalva tartható csak be, s az a lehetőség nincs kizárva vele, hogy a témavezető ugyan a jelölt számára titkos, de kifejezetten kiválasztott, jóindulatú lektort jelöljön ki. A nyilvános közlési fórumok anonim lektorálási rendszere, a sokat emlegetett ’peer review’ egyrészt sokszor kettősen vak rendszert jelez (a lektor sem tudja, ki a szerző), ami itt nem valósítható meg, másrészt sokszor kifejezetten ellenérdekelt lektorokat, riválisokat alkalmaz. Végül, a belső kiadványok magának a tudományos tevékenységnek a nyilvánossági célját igencsak zárójelbe teszik.

A bírálati eljárást és a védés szabályait jóval részletesebben ki kellene fejteni, hisz itt nem egy egyetemen bevett szokásrend n+1-edik doktori iskolában történő alkalmazásról van szó, hanem egy az intézményben egyedüli eljárásról. Meg kellene adni például a pontosabb eljárásmenetet: miről kell nyilatkozzon a bíráló, mikor bocsátható védésre a jelölt, hogyan zárja le az elnök a vitát, kik szavaznak, milyen értékelési rendben, mi a fokozat odaítélésének küszöbe, mik a szintek.

Oktatási, tantervi mozzanatok

A MAB álláspontja szerint: „A képzési tervben nem jutnak kifejezésre a doktori iskola kutatási témái, kurzuskinálat csak utalásszerűen található. A tantervi háló és a kurzusok megnevezése nem mellőzhető, és nem intézhető el más dokumentumokra való utalással. Aggályos az egy (hiányosan körülírt) 30 kredites kurzus, hiszen az láthatóan több diszciplínára is kiterjed, és nem láthatók a diákok munkáját tükröző óraszámok (kontaktórák és egyéni munka). Minden kurzushoz a kreditallokáció szabályainak figyelembevételével kell kreditértéket rendelni. Nem elfogadható a már megszerzett kreditek elvesztése, ahogyan azt az első képzési szakasznál leírják. A doktori szigorlat értékelésének leírása hibás.”

A felülvizsgálati kérelem kiemeli, hogy a kutatási témák és a tananyag kapcsolata a személyi részben található meg.

A 30 kredites kurzus a másutt, pl. neveléstudományi doktori iskolákban működő paletta kurzus, melynek célja, hogy a diák minél több tanárral találkozzon.

A szigorlat leírása él az Ftv. 57. § (2) bekezdésének – az intézményi „más” értékelési rendszerre vonatkozó – lehetőségével.

A MAB FvB egyetért a MAB határozatában megfogalmazott aggodalmakkal. Különösen egy induló, igen komplex – a teológia és a világi tudományok határán elhelyezkedő – doktori iskolánál fontos lenne az egyes tárgyak pontos megadása, világos kredit-hozzárendeléssel.

A szigorlat leírása megfelelő, de tisztázni kellene, hogy az ismétlés a részelemekre, vagy az egész szigorlatra vonatkozik-e. Tisztázandó a szigorlati bizottság összetétele is, milyen színvonalú például az elnök.

A törzstagokra vonatkozó mozzanatok

A MAB nem támogató határozata kiemeli, hogy hiányzik a koherencia a törzstagok tevékenységében (hittudományok, oktatáskutatás, hadtudományok, orvostudományok stb.) és témahirdetéseiben. Több törzstag egyáltalán nem kapcsolódik a hittudományokhoz. A választott téma kutatására ugyan léteznek, különösen német kezdeményezések, egy-egy doktori disszertáció erejéig, de ezeket valószínűleg az anyag összeállítói figyelmen kívül hagyták. Az anyagban nem fedezhető fel a tisztán hitéleti doktori képzésre alkalmas és elegendő tudományos bázis, így a doktori iskola elnevezése valamilyen összhangot igyekszik találni a teljesen eltérő kutatási tevékenységgel rendelkező törzstagok között, amit azonban a kérelmező a doktori iskola bemutató leírásában és többi dokumentumában sem tudott megfelelő indokkal alátámasztani.

A felülvizsgálati kérelem szerint az Ftv. 139. § (4) bekezdése szellemében teológiai kérdésekben a fenntartó egyház nyilatkozatát senki nem vetheti tartalmi bírálat alá. Ebbe beletartozik a tudományterület határainak értelmezése is.

Ezután a felülvizsgálati kérelem a személyi anyagokkal kapcsolatos részletes kérdésekre reagál.

A MAB FvB nem tér ki részletesen az egyes törzstagok megfelelésével kapcsolatos kritikákra és viszontválaszra, a MAB értékelésével mindegyik törzstag esetén egyetért. Ugyanakkor a MAB FvB megjegyzi, hogy a hittudományok tudományterület határainak értelmezése igen furcsa logikai helyzetet teremt, ami a MAB FvB szerint érinti egyes nem megfelelőnek minősített törzstagok munkásságának teológiai relevanciáját (pl. N. N., N. N.). A MAB FvB és a MAB számára is ismert az Ftv. hivatkozott szakasza, azonban annak olyan értelmezése, mely szerint teológus lehet valaki úgy, hogy nemhogy teológus szakképzettséggel nem rendelkezik, de publikációi is kivétel nélkül vagy százból egy-egy jól elhelyezett kivétellel, de egyértelműen világi tudományhoz kötődik, az legalábbis joggal való visszaélés lenne. Végző soron ez a jogértelmezés lehetővé tenné, hogy egy vallási közösség a teológia alá sorolja akár az összes világi tudományt és hivatást. Egyes törzstagokról – a hittudományok területébe menő tartalmi vizsgálat nélkül is – világosan és egyértelműen megállapítható volt, hogy munkásságuk teljes egészében mely –tisztán – világi tudományterülethez, azon belül tudományághoz tartozik. A teológiára való hivatkozás annál inkább visszás, hiszen a megjelölt törzstagok a hittudományok letéteményesei által sincsenek hivatalosan teológusnak minősítve (diploma, tudományos fokozat), továbbá a kérdéses törzstagok többsége a Főiskola világi szakjainak felelőse.

Összefoglalás

A Főiskola egy új doktori iskolában az egyház teológiai hitvallását és társadalmi gyakorlatát szeretné egyesíteni. A törekvés maga megfontolandó. Egy ilyen kombináció azonban elkerülhetetlenül felveti azt, hogy a teológiai mellett – ahol tartalmi kérdések nem vizsgálhatóak – társadalomtudományi mérlegelés is történjen.

A MAB FvB legfőbb kifogása a beadvánnyal szemben a formai kidolgozatlanosság és a tanulmányi terv elnagyoltsága. Itt éppen arra lenne szükség a Főiskola hivatásának megfelelően, hogy a különböző háttérből érkező doktoranduszok egy közös tudás és szemlélet birtokába jussnak egy jól szervezett tanmenet keretében.

Célszerű lenne a Főiskola vezetésének újragondolnia ezeket a stratégiai kérdéseket a kérelem újbóli benyújtása előtt, beleértve mind a tantervi kidolgozást, mind a formai precizitást, mind a tudományági besorolás(oka)t.

A MAB FvB – összhangban a MAB nem támogató határozatával – **nem támogatja az *Ökumenétheológiai, Társadalom- és Pasztoráldiakóniai Doktori Iskola (tudományág: hittudományok)* létesítését a Wesley János Lelkészképző Főiskolán.**

Budapest, 2012. február 29.

Szekeres Júlia
a MAB FvB elnöke